

*Harrastaja***TEATTERI***liitto*

Tasa-arvo ja
yhdenvertaisuussuunnitelma

Sisällysluettelo

JOHDANTO	2
TASA-ARVO- JA YHDENVERTAISUUSSUUNNITELMAN LAINSÄÄDÄNTÖPERUSTA	2
TASA-ARVO- JA YHDENVERTAISUUSSUUNNITELMAN LAINSÄÄDÄNTÖPERUSTA	2
TASA-ARVO- JA YHDENVERTAISUUS	3
TOIMINTAYMPÄRISTÖ.....	3
TOISTEN YKSITYISYYDEN KUNNIOITTAMINEN	3
TASA-ARVOINEN KOHTELU	3
SYRJIMINEN	3
TASA-ARVON JA YHDENVERTAISUUDEN EDISTÄMINEN	4
TASA-ARVON JA YHDENVERTAISUUDEN TILANNEKARTOITUS.....	4
EETTISET PERIAATTEET	4
TOIMENPITEET JA OHJEISTUS	6
TASA-ARVO- JA YHDENVERTAISUUSSUUNNITELMAN TIEDOTTAMINEN JA PÄIVITTÄMINEN	6
LIITTEET	7
LIITE 1. ”TASA-ARVON EDISTÄJÄN PIENI SANAKIRJA”	7
LIITE 2. SEKSUAALINEN HÄIRINTÄ JA SEN EHKÄISY	8

Johdanto

Suomen Harrastajateatteriliitossa taataan tasa-arvoiset ja yhdenvertaiset mahdollisuudet kaikille iästä, sukupuolesta, sukupuolen ilmaisusta, alkuperästä, kansalaisuudesta, kielestä, uskonnosta, vakaumuksesta, mielipiteestä, poliittisesta toiminnasta, ammattiyhdistystoiminnasta, perhesuhteista, terveydentilasta, vammaisuudesta, seksuaalisesta suuntautumisesta tai muusta henkilöön liittyvästä syystä tai henkilön edustamasta tahosta riippumatta. Suomen Harrastajateatteriliiton tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma on toimintaa ohjaava asiakirja. Suunnitelma on voimassa 1.1.2021 lähtien, ja tätä tarkastellaan vuosittain osana vuosisuunnitelmia ja liiton kehittämistyötä. Tasa-arvo ja yhdenvertaisuussuunnitelmaan tutustuminen kuuluu jokaisen uuden työntekijän perehdyttämisprosessiin. Suomen Harrastajateatteriliitolla on työnantajana yhdenvertaisuuslain 7§ mukainen velvollisuus edistää yhdenvertaisuutta.

Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelman lainsäädäntöperusta

Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelman lainsäädäntöperusta

[Laki naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta 609/1986](#) velvoittaa yhteisön laatimaan tasa-arvosuunnitelman sukupuoleen tai sukupuoli-identiteettiin perustuvan syrjinnän estämiseksi.

[Yhdenvertaisuuslaki](#) edellyttää, että yhteisöllä pitää olla suunnitelma tarvittavista toimenpiteistä yhdenvertaisuuden toteutumisen arvioimiseksi ja toteutumisen edistämiseksi. Ketään ei saa syrjiä henkilöön liittyvän syyn perusteella. Välittömän ja välillisen syrjinnän lisäksi tässä laissa tarkoitettua syrjintää on häirintä, kohtuullisten mukautusten epääminen sekä ohje tai käsky syrjiä.

Liiton on arvioitava tasa-arvoisuuden ja yhdenvertaisuuden toteutumista toiminnassaan ja ryhdyttävä tarvittaviin toimenpiteisiin tasa-arvoisuuden ja yhdenvertaisuuden toteutumisen edistämiseksi.

Tasa-arvon edistämässä ei ole kyse vain oikeudenmukaisuuden toteuttamisesta, vaan myös edellytysten luomisesta viihtyisän ja motivoivan toimintaympäristön syntymiseksi. Kun kaikkien osaamista ja työtä arvostetaan oikeudenmukaisesti, edistää se kaikkien hyvinvointia.

Tavoitteena on tasa-arvoinen, yhteistyökykyinen sekä tuloksekas työympäristö, jossa tasa-arvo on osa koko toimintakulttuuria. Tasa-arvon edistäminen on kaikkien liiton jäsenten velvollisuus.

Tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden toteutumista vaikeuttaviin asenteisiin tulee kiinnittää erityistä huomiota. Syrjivät asenteet ovat usein tiedostamattomia ja syrjivät rakenteet vaikeasti havaittavissa. Ilman asenteellisia muutoksia tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämiseksi tehtävät toimenpiteet jäävät vaikutukseltaan pinnallisiksi ja lyhytkestoisiksi.

Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuus

Toimintaympäristö

Liiton toimintaan osallistuvalla on oikeus turvalliseen ja kaikille sopivaan toimintaympäristöön. Vaikka kaikki toiminta on mahdollisimman sukupuolineutraalia eli osallistujan sukupuoleen kiinnitetään mahdollisimman vähän huomiota, otetaan toiminnassa myös huomioon ns. sukupuolisensitiivisyys.

Sukupuolisensitiivisyyden tavoitteena on tunnistaa tyttöjen, poikien ja muun sukupuolisten erilaiset tarpeet.

Kaikkia kannustetaan löytämään omat henkilökohtaiset vahvuutensa. Tavoitteena on, että syrjintä ehkäistään jo ennalta ja mahdolliset syrjintätapaukset pyritään tunnistamaan ja niihin puuttumaan välittömästi. Positiivista ja keskustelevaa toimintakulttuuria kehitetään ja tuetaan tasa-arvoista kohtaamista ja vuorovaikutusta. Monikulttuurisuutta pidetään positiivisena resurssina, johon erilaiset ihmiset tuovat täydentävää osaamista.

Liiton jäsenellä ja henkilökuntaan kuuluvalla on oikeus päättää, mitä hän kertoo muille terveydentilastaan tai mahdollisesta vammastaan. Alaikäisen osallistujan kohdalla asiasta sovitaan aina huoltajan kanssa. Kaikessa toiminnassa otetaan huomioon osallistujan edun ensisijaisuus, oikeus ilmaista näkemyksensä ja tulla kuulluksi sekä kaikkien näkemysten kunnioittaminen.

Toisten yksityisyyden kunnioittaminen

Kaikkien liitossa toimivien tulee kohdella toisiaan kunnioittavasti ja tasavertaisesti. Liitossa ei hyväksytä minkäänlaista henkilöön tai ryhmään kohdistuvaa seksuaalista tai muuta häirintää, ei henkistä eikä fyysistä. Epäasialliseen kielenkäyttöön ja käyttäytymiseen puututaan. Jos liiton tilaisuuteen osallistuja tain henkilökunnan jäsen on joutunut sukupuolisen häirinnän kohteeksi, tulee tämä ilmaista häiritsijälle ja lähimmälle työntekijälle. Kaikista häirintätapauksissa ilmoitetaan välittömästi myös liiton toiminnanjohtajalle ja liitolla on velvollisuus ryhtyä toimenpiteisiin. Vakavat tapaukset ovat aina rikoksia ja niiden selvittely kuuluu poliisille.

Tasa-arvoinen kohtelu

Tasa-arvon vastakohta on eriarvoisuus ja eriarvoinen kohtelu voi olla syrjintää. Syrjintä voi olla tahallista tai tahatonta. Se voi olla suunnitelmallista ja harkittua tai se voi johtua tavoista tai käytännöistä, joihin ei ole kiinnitetty huomiota. On esimerkiksi totuttu puhumaan tai toimimaan tavoilla, jotka loukkaavat, vähättelevät tai sulkevat pois toisia. Monenlaiset käytännöt ja rakenteet voivat ylläpitää ja tuottaa eriarvoisuutta. Siksi liiton kaikkia käytäntöjä ja toimintatapoja ja on arvioitava tasa-arvo- ja yhdenvertaisuusnäkökulmasta.

Syrjiminen

Yhdenvertaisuuslain mukaan syrjintää on:

Välitön syrjintä, jotakuta kohdellaan kielletyn syrjintäperusteen nojalla huomattavasti enemmän kuin jotakuta muuta.

Välillinen syrjintä, näennäisesti puolueeton sääntö asettaa henkilöt todellisuudessa eriarvoiseen asemaan.

Häirintä, henkilön ihmisarvon loukkaamista kiellettyihin syrjintäperusteisiin liittyen siten, että luodaan uhkaava, vihamielinen, halventava, nöyryyttävä tai hyökkäävä ilmapiiri.

Kohtuullisten mukautusten epääminen, järjestäjä kieltäytyy tekemästä tarvittavat kohtuulliset mukautukset, jotta vammaisen henkilö voisi osallistua toimintaan yhdenvertaisesti.

Käsky tai ohje syrjiä. Syrjintää ei kuitenkaan ole positiivinen erityiskohtelu, sellainen oikeasuhtainen erilainen kohtelu, jonka tarkoituksena on tosiasiallisen yhdenvertaisuuden edistäminen taikka syrjinnästä johtuvien haittojen ehkäiseminen tai poistaminen.

Erilainen kohtelu ei ole syrjintää, jos kohtelu perustuu lakiin tai sillä muutoin on hyväksyttävä tavoite ja keinot tavoitteen saavuttamiseksi ovat oikeasuhtaisia.

Tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistäminen

Tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden tilannekartoitus

Liiton työntekijöille tehtiin syksyllä tasa-arvo ja yhdenvertaisuuskartoitus. Kartoituksen pohjalta on ryhdytty mm. seuraavanlaisiin toimepiteisiin:

- Päätöksentekoprosessia avataan sekä liiton jäsenille, hallituksen jäsenille että työntekijöille.
- Päivitetään hallinto-ohjesääntö
- Parannetaan tiedon kulkua työntekijöiden välillä mm. viikkopalavereiden muodossa.
- Huolehditaan kaikkien tasapuolisesta kuulemisesta ja työhyvinvoinnista.
- Päivitetään liiton arvot ja kirjataan toimintaympäristösuunnitelma.

Kartoitus toistetaan vuosittain ja tehdään toimenpiteitä tarvittaessa.

Tasa-arvo ja yhdenvertaisuussuunnitelma jaetaan kaikille liiton jäsenetereille tiedoksi alkuvuodesta 2021 ja syksyllä 2021 tehdään kartoitus harrastajakentän tilanteesta.

Eettiset periaatteet

Eettiset periaatteet ohjaavat liiton ja sen eri toimijoiden toimintaa SHT:n tarkoituksen ja arvojen mukaisesti.

Periaatteiden tavoitteet

SHTn toimintaa ohjaavat sen säännöt ja yhteisesti hyväksytyt arvot. Tältä pohjalta kehitämme toimintaamme ja linjaamme tavoitteitamme. Liiton eettisten periaatteiden tarkoituksena on ohjata liiton ja sen eri toimijoiden toimintaa liiton tarkoituksen ja arvojen mukaisesti. Eettiset periaatteet näkyvät kaikessa toiminnassamme ja sen kehittämisessä. Tavoitteena on myös rohkaista jäseniä toimimaan eettisesti oikein.

Eettiset periaatteet

SHT

- on sitoutunut ihmisoikeuksien kunnioittamiseen. Haluamme toiminnallamme edistää vapautta, tasa-arvoa, demokratiaa, ihmisoikeuksien toteutumista ja erilaisuuden kunnioitusta.

- ottaa toiminnassaan huomioon kestävän kehityksen periaatteet.
- ymmärtää kestävän kehityksen laaja-alaisesti. Kestävä kehitys sisältää sekä ekologisen, taloudellisen, sosiaalisen että kulttuurillisen vastuun.
- on luotettava sopimuskumppani. Olemme sitoutuneet noudattamaan toiminnassamme lakeja ja säädöksiä sekä kantamaan sitoumuksiemme mukaiset velvollisuudet ja vastuut.
- tekee rakentavaa yhteistyötä. Siksi edellytämme yhteistyökumppaneiltamme samansuuntaista eettistä arvomaailmaa.

SHTn toiminta kestää kriittisen arvioinnin. Haluamme kehittää harrastajateatterikentän arvostusta. Toimimme jäsenistön laillisten tavoitteiden toteuttamiseksi rehellisesti ja asiantuntevasti huomioiden toimintaympäristön ja lainsäädännön muutokset. Kehitämme toimijoidemme ammattitaitoa ja toteutamme hyvää henkilöstöpolitiikkaa.

Toimenpiteet ja ohjeistus

Toimenpiteet tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämiseksi

Aiheet	Tavoitteet	Toimenpiteet	Vastuuhenkilöt
Ilmapiiri	Lisätään yhdenvertaisuuteen liittyvistä asioista keskustelemista.	Luodaan tasa-arvoinen ja suvaitsevainen ilmapiiri jossa kaikkien on hyvä toimia	Kaikki liitossa toimivat
Saavutettavuus ja esteettömyys	Viestinnän kehittäminen palvelujen saavutettavuuden suhteen	Selvitetään, mitkä ovat konkreettiset viestintäongelmat ja reagoidaan niihin. Saavutettavat nettisivut.	Tuottaja ja koko toimiston väki
Eriarvoinen kohtelu	Minimoidaan syrjintätapaukset	Lisätään tietoa syrjinnästä ja sen muodoista. Keskustellaan asioista.	Kaikki liitossa toimivat
Syrjintä	Minimoidaan syrjintätapaukset	Lisätään tietoa syrjinnästä ja sen muodoista. Keskustellaan asioista viikkopalavereissa, hallituksen kokouksissa ja kursseilla.	Opetushenkilöstö, hallitus ja toimiston väki
Seksuaalinen häirintä	Kaikkien tasapuolinen kohtelu. Tiedottamisen kehittäminen.	Ennaltaehkäisevää keskustelua ja toimintamallien läpikäyntiä yhteisesti	Opetushenkilöstö, hallitus ja toimiston väki
Oppimisen tuki kursseilla	Esteetön saatavuus	Erilaiset tukimuodot	Opetushenkilöstö toiminnanjohtaja ja tuottaja

Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelman tiedottaminen ja päivittäminen

Päivitetyn yhdenvertaisuus- ja tasa-arvosuunnitelman sisältö tehdään tunnetuksi henkilökunnalle, hallitukselle ja jäsenille. Suunnitelma on kaikkien luettavissa nettisivuilla.

Suunnitelmaa päivitetään tarvittaessa.

Liitteet

LIITE 1. ”Tasa-arvon edistäjän pieni sanakirja”

Sukupuoli

Sukupuoli voi tarkoittaa virallisen, henkilötunnuksesta ilmenevän sukupuolen lisäksi esimerkiksi sukupuolirooleja, naiseuden ja mieheyden sosiaalisia merkityksiä, yksilön sukupuoli-identiteettiä tai fyysisiä ominaisuuksia.

Sukupuoli-identiteetti

Sukupuoli-identiteetillä tarkoitetaan henkilön kokemusta omasta sukupuolestaan. Useimpien ihmisten sukupuoli-identiteetti vastaa heille syntymässä määriteltyä sukupuolta. Sukupuoli-identiteetti on kuitenkin aina yksilöllinen.

Sukupuolen ilmaisu

Sukupuolen ilmaisu tarkoittaa sukupuolen tuomista esiin pukeutumisella, käytöksellä tai muulla vastaavalla tavalla. Sukupuolen ilmaisu voi olla pukeutumista naiselle tai miehelle tyypillisinä pidettyihin vaatteisiin tai käyttäytymistä tai elehtimistä sellaisilla tavoilla, joita pidetään naiselle tai miehelle ominaisina.

Seksuaalinen suuntautuminen

Seksuaalinen suuntautuminen kertoo siitä, keneen henkilö tuntee vetovoimaa emotionaalisesti ja/tai eroottisesti. Seksuaalisen suuntautumisen moninaisuuteen kuuluvat niin homous, lesbous, biseksuaalisuus kuin heteroseksuaalisuus sekä muut tavat määritellä seksuaalista suuntautumista.

Sukupuoliristiriita

Sukupuoliristiriita tarkoittaa sitä, että ihmisen tunne omasta sukupuolesta ei vastaa hänen kehoaan eikä toisten hänessä näkemää sukupuolta.

Sukupuolivähemmistöt

Sukupuolivähemmistöihin kuuluvat ne ihmiset, joiden biologinen, sosiaalinen tai psyykinen sukupuoli eivät vastaa toisiaan. Sukupuolivähemmistöihin kuuluvat transsukupuoliset, transgenderit, transvestiitit ja intersukupuoliset. Transsukupuoliset henkilöt kokevat, ettei heidän sukupuolensa vastaa syntymässä määriteltyä sukupuolta. Transgender (muunsukupuolinen) ei koe kuuluvansa selkeästi mies- eikä naissukupuoleen. Transvestiiteilla on tarve toisinaan ilmaista pukeutumisellaan tai muilla tavoin eri sukupuolta. Intersukupuolisella henkilöllä sukupuolta määrittelevät fyysiset ominaisuudet eivät ole synnynnäisesti yksiselitteisesti miehen tai naisen. On syytä välttää sukupuolivähemmistöjen sekoittamista seksuaalivähemmistöihin, koska sukupuoli-identiteetti ei kerro seksuaalisesta suuntautumisesta tai mieltymyksistä.

Sukupuolitietoinen opetus

Sukupuolitietoinen opetus perustuu herkkyydelle tunnistaa yksilöllisyys ja persoonallisuus jokaisessa oppijassa. Opetuksessa pidättäydytään sosiaalistamasta oppilasta hänen ulkoiseen

sukupuoleensa. Sukupuolittetoisessa opetuksessa tunnustetaan sukupuolittavia yhteiskunnallisia ja kulttuurisia tekijöitä sekä kyseenalaistetaan ja puretaan niitä sukupuolten tasa-arvoa rakentaen. Oppilaita ohjataan yksilöllisiin valintoihin ja lievitetään täten opinto-, koulutus- ja uravalintojen segregaatiota.

Sukupuoleen perustuva syrjintä

Sukupuoleen perustuvaa syrjintää on henkilön asettaminen sukupuolen (mukaan lukien sukupuoli-identiteetti ja sukupuolen ilmaisu) vuoksi eriarvoiseen asemaan. Syrjintää on myös seksuaalinen tai sukupuoleen perustuva häirintä. Sukupuoleen perustuva syrjintä saattaa yhdistyä muihin syrjintäperusteisiin. Silloin kun syrjintä johtuu useasta syystä, puhutaan moniperusteisesta syrjinnästä.

Sukupuoleen perustuva häirintä

Sukupuoleen perustuvalla häirinnällä tarkoitetaan ei-toivottua käytöstä, joka liittyy henkilön sukupuoleen, mutta ei ole luonteeltaan seksuaalista. Tällä käytöksellä loukataan tarkoituksellisesti tai tosiasiallisesti henkilön henkistä tai fyysistä koskemattomuutta. Samalla luodaan uhkaava, vihamielinen, halventava, nöyryyttävä tai ahdistava ilmapiiri.

Seksuaalinen häirintä

Seksuaalisella häirinnällä tarkoitetaan sanallista, sanatonta tai fyysistä ei-toivottua käytöstä, joka on luonteeltaan seksuaalista. Tällaisella käytöksellä loukataan tarkoituksellisesti tai tosiasiallisesti henkilön henkistä tai fyysistä koskemattomuutta erityisesti luomalla uhkaava, vihamielinen, halventava, nöyryyttävä tai ahdistava ilmapiiri.

Heteronormatiivisuus

Heteronormatiivisessa ajattelumallissa heteroseksuaali mies ja heteroseksuaali nainen edustavat luonnollisia, oikeutettuja, toivottuja ja usein ainoita mahdollisuuksia olla ihminen.

Heteronormatiivisuus heijastuu instituutioihin, rakenteisiin, ihmissuhteisiin ja käytäntöihin.

Yhdenvertaisuus ja tasa-arvo

Yhdenvertaisuus ja tasa-arvo ovat perusoikeuksia ja tarkoittavat periaatteessa samaa asiaa: syrjimättömyyden ja tasavertaisten mahdollisuuksien varmistamista kaikille sukupuolesta, etnisestä taustasta, kielestä, kansalaisuudesta, iästä, vammaisuudesta, seksuaalisesta suuntautumisesta, uskonnosta, vakaumuksesta tai muusta henkilöön liittyvästä syystä riippumatta. Lainsäädännössä ja viranomaistyössä tasa-arvo tarkoittaa useimmiten sukupuolten tasa-arvoa. Muihin syrjintäperusteisiin viitattaessa käytetään yhdenvertaisuus-käsitettä.

LIITE 2. Seksuaalinen häirintä ja sen ehkäisy

Seksuaalinen häirintä on ei-toivottua käytöstä, jolla loukataan toisen koskemattomuutta.

Seksuaalisella häirinnällä luodaan usein uhkaava, nöyryyttävä tai ahdistava ilmapiiri. Sillä on yhtymäkohtia kiusaamiseen, mutta häirinnän ei tarvitse aina olla ilkeämielistä. Vakavimmillaan häirintä voi muuttua seksuaaliseksi väkivallaksi ja rikokseksi.

Seksuaalinen häirintä voi olla esim.

- vihjailevia eleitä tai ilmeitä
- härskejä puheita, nimittelyä, kaksimielisiä vitsejä
- vartaloa, pukeutumista tai yksityiselämää koskevia huomautuksia tai kysymyksiä
- seksuaalisesti värittyneitä viestejä, videoita tms.
- pornoaineiston levittämistä
- fyysistä koskettelua, seksuaalisväritteisiä ehdotuksia tai vaatimuksia
- seksuaalista väkivaltaa, esimerkiksi raiskaus tai sen yritys

Häirinnällä tarkoitetaan henkilön tai ihmisryhmän arvon ja koskemattomuuden tarkoituksellista tai tosiasiallista loukkaamista siten, että luodaan uhkaava, vihamielinen, halventava, nöyryyttävä tai hyökkäävä ilmapiiri.